

Ivšićevi prinosi jezikoslovnoj kroatistici

Derner, Anamarija

Undergraduate thesis / Završni rad

2015

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:167367>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-03**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet
Preddiplomski studij hrvatskog jezika i književnosti

Anamarija Derner

Ivšićevi prinosi jezikoslovnoj kroatistici

Završni rad

Mentorica: doc. dr. sc. Jadranka Mlikota

Osijek, 2015.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	2
2. JEZIKOSLOVAC STJEPAN IVŠIĆ.....	3
3. IVŠIĆEVE RASPRAVE I ČLANCI.....	4
3.1. IVŠIĆEVA DIJALEKTOLOŠKA DJELATNOST.....	4
3.1.1. Značenje glagola <i>štetovati</i>	5
3.2. IVŠIĆEVA AKCENTOLOŠKA DJELATNOST.....	6
3.2.1. Oko naše ortoepije.....	6
3.3. IVŠIĆEVA STANDARDOLOŠKA DJELATNOST.....	6
3.3.1. Dr. Nikola Andrić: Branič jezika hrvatskoga.....	7
3.3.2. Novine i europeiziranje jezika.....	8
3.3.3. Tužbe zbog kvarenja jezika.....	10
3.4. IVŠIĆEVA JEZIČNOPOVIJESNA DJELATNOST.....	11
3.4.1. Slavenske tuđice u Petra Preradovića.....	11
3.4.2. Sveta Lucija u Jurandvoru.....	12
3.4.3. Hrvatski glagolski „teštament“ Jelene, sestre Petra Kružića iz g. 1541.....	13
3.4.4. Nešto o jeziku u našoj versifikaciji.....	14
4. O ČLANCIMA IZ ČASOPISA <i>HRVATSKI JEZIK</i>	16
4.1. IVŠIĆEVA PRAVOPISNA DJELATNOST.....	16
4.1.1. Etimologija i fonetika u našem pravopisu.....	16
4.1.2. Što je S. Ivšić rekao o <i>ne ću</i>	17
5. ZAKLJUČAK.....	19
6. LITERATURA.....	20

Sažetak

Iako je početkom 20. stoljeća hrvatski jezik potiskivan na različite načine, svoj doprinos u to vrijeme dao mu je jedan od važnijih jezikoslovaca Stjepan Ivšić. U ovome radu osvrnut ću se na njegovu biografiju, prve priloge, važne radove te doprinose jezikoslovnoj znanosti. Također ću dati interpretaciju nekoliko njegovih rasprava i članaka koje se tiču pravopisnih pitanja, ali obuhvaćaju isto tako drugačije interese njegova proučavanja, kao što je i ćirilometodska baština.

Ključne riječi: Andrićev Branič, slavenske tuđice u Preradovića, fonetika, Bašćanska ploča, ortoepija, europeiziranje jezika

1. UVOD

U ovome radu donijet će se biografija jednog od najvećih jezikoslovaca prve polovine 20. stoljeća Stjepana Ivšića te analizirati njegovi doprinosi jezikoslovnoj kroatistici, prije svega u časopisu *Hrvatski jezik* kojemu je i sam bio urednik. Časopis je izlazio od 1938. do 1939. te su u njemu objavljivani tadašnji najvažniji jezični problemi i savjeti. Osim što je proučavao povijest jezika, bavio se srednjovjekovnom glagoljskom književnosti. Najprije će se prikazati njegov životopis i područja njegova interesa, a prije samih interpretacija nekih od njegovih najvažnijih članaka i rasprava, ukratko će se dati uvid u zbornik *Rasprave i članci* u kojemu se oni nalaze. Zbornik je objavljen 2012. te iznosi sve Ivšićeve članke i rasprave koje su uvelike doprinijele cjelokupnom jezikoslovlju. Ivšićevi članci bit će interpretirani prema dijalektološkoj, akcentološkoj, standardološkoj, jezičnopovijesnoj i pravopisnoj djelatnosti.

2. JEZIKOSLOVAC STJEPAN IVŠIĆ

Utjecaj Stjepana Ivšića¹ kao jezikoslovca potvrđuju brojni znanstvenici, kao i Josip Lisac koji navodi da je Ivšić jedna od „središnjih pojava hrvatskog jezikoznanstva početkom 20. stoljeća“ (Lisac 1996: 135). Ivšić je rođen 1884. u Orahovici, te je polazio gimnaziju u Osijeku i Požegi, a kasnije se školuje u Zagrebu i Krakovu, gdje je studirao hrvatski jezik i klasičnu filologiju. Nakon završetka studija bio je profesorom najprije u gimnaziji u Zagrebu, a zatim i profesorom slavenske poredbene gramatike. 1925. godine izabran je za izvanrednog, a nekoliko godina kasnije i za redovnog pravog člana JAZU. Iako je dvadesetak godina kasnije proglašen rektorom zagrebačkog sveučilišta, s tog mjesta smijenjen je upravo zbog tadašnje političke situacije. Naime, Pavelić ga je pozvao kako bi surađivao u izradi etimološkoga pravopisa i oblikovanju državne jezične politike, što je Ivšić s razlogom odbio, kako se i navodi:

„Prof. Ivšić dobio je pismo od Pavelića da sudjeluje u stvaranju novoga hrvatskoga jezika, ali je Ivšić odgovorio da ne može sudjelovati u toj gluposti, da jezik nije nešto što se može stvarati po čijoj volji.“ (Ham 2012: 188). Nakon toga, Ivšić je smijenjen s rektorskog mjesta, a zatim optužen zbog navodne suradnje s ustaškom vlasti i prognan, te umire 1962. u Zagrebu. Jedan od Maretićevih učenika bio je i Stjepan Ivšić, no upravo se zbog interesa i proučavanja mjesnih jezičnih sustava i dijalekata od njega odvojio (Lisac 1996: 136). Godina 1905. smatra se godinom njegova ulaska u znanost, a samo dvije godine nakon toga on objavljuje svoj prvi dijalektološki prilog *Šaptnovačko narječje*. U tome je radu obradio dva idioma koja se govore na području u okolici Našica.

Također je važna njegova doktorska disertacija pod nazivom *Prilog za slavenski akcenat*, objavljen 1911. godine, u kojemu govori o osobinama i mjestu akuta, te o tome kako se upravo taj naglasak nalazi u sva tri narječja (Hamm, Ivšić 2012: 14). U povodu stote godišnjice jezičnih ostvarenja iliraca koje je predvodio Ljudevit Gaj, Ivšić je održao predavanje koje je nazvao *Jezik Hrvata kajkavaca* (1935.), koje se smatra velikim i bitnim prilogom kojim je dokazao da dijalektalna književnost nije nikakav otpor književnom jedinstvu (Lisac 1996: 142). Važno je napomenuti da je Ivšić bio potpredsjednik društva *Hrvatski jezik* i glavni urednik istoimenog časopisa. Osim što je uredio Maretićeve prijevode Ilijade i Odiseje, Hrvatsko filološko društvo iz Zagreba objavilo je 1963. njemu u čast *Ivšićev*

¹ Svi se podaci o životu i radu Stjepana Ivšića preuzimaju iz: Hamm Josip, Ivšić Stjepan, *Rasprave i članci*, uredili: Stjepan Damjanović i Tanja Kuštrović, SHK 114, Matica Hrvatska, Zagreb, 2012.

zbornik. Nakon njegove smrti Školska je knjiga objavila *Slavensku poredbenu gramatiku* (1970.) koju su priredili njegovi učenici Radoslav Katičić i Josip Vrana. Utemeljena je i nagrada *Stjepan Ivšić* (1995.) koja se dodjeljuje za osobite uspjehe u jezikoslovnoj kroatistici. Kad je riječ o predmetima Ivšićeva znanstvenog proučavanja, onda se tu može navesti mnogo toga. Proučavao je među ostalim i hrvatskosrpske dijalekte, standardnu novoštokavštinu, povijest jezika i pravopis, glagoljsku književnost, starocrkvenoslavenski jezik, akcentologiju, ortoepiju, metriku, te se bavio leksikografskim radom i prevođenjem.

3. IVŠIĆEVE RASPRAVE I ČLANCI

Zbornik *Rasprave i članci* objavljen je u Zagrebu 2012. te su u nju osim Ivšićevih radova uvršteni i radovi Josipa Hamma. Urednici su najprije izdvojili njegov ljetopis, te bibliografiju, a zatim članke s područja hrvatskoga glagoljaštva, nakon toga Ivšićev članak o hrvatskoj dijalektologiji, te članke koji se tiču teme o hrvatskom književnom jeziku.

Uvid u neke od rasprava i članaka iz zbornika *Rasprave i članci* (Hamm, Ivšić: 2012) koji se tiče njegova proučavanja donijet ću poglavljima koja slijede, a to je rasprava Dr. N. Andrić: Branič jezika hrvatskoga te članci Slavenske tuđice u Petra Preradovića i Sveta Lucija u Jurandvoru i njezin dragi kamen. Interpretaciju rasprave Dr. N. Andrić odabrala sam prije svega kako bi se donio uvid u Ivšićevo zanimanje za jezičnu suvremenost, te kritiku Andrićeva rada, dok preostala dva članka svjedoče o njegovu zanimanju za bližu i dalju jezičnu povijest.

Prema Lisu Ivšićeva jezikoslovna djelatnost dijeli se na dijalektološku, akcentološku, standardološku, te jezičnopovijesnu i pravopisnu djelatnost (Lisac 1993: 217).

Standardološkoj djelatnosti Stjepana Ivšića pripada članak Dr. Nikola Andrić: Branič jezika hrvatskoga u kojemu kritizira njegov purizam i cjelokupni rad, dok članak Slavenske tuđice u Petra Preradovića pripadaju njegovoj jezičnopovijesnoj djelatnosti, kao i članci Sveta Lucija u Jurandvoru i Hrvatski glagolski teštament Jelene, sestre Petra Kružića iz godine 1541. njegovo zanimanje za jezičnu povijest, te razne aspekte materijalne kulture 16. stoljeća. Članak Nešto o jeziku u našoj versifikaciji također svjedoči o Ivšićevu zanimanju za jezičnu povijest te je to vidljivo u njegovoj analizi jezika starih pjesnika. Pravopisnoj djelatnosti pripada članak Oko naše ortoepije u kojemu se Ivšić osobito zanima za naglasnu problematiku. Kasnije će u radu biti riječ i o radovima koje je Ivšić objavljivao u tadašnjim

dnevnim novinama i časopisima zbog čega su ti radovi ostali u sjeni njegovih ukoričenih radova.

3.1. IVŠIĆEVA DIJALEKTOLOŠKA DJELATNOST

3.1.1. Značenje glagola *štetovati*

Članak o značenju ovoga glagola objavljen je u časopisu *Hrvatski jezik* u 6. – 7. broju. Navodi kako se glagol *štetovati* u narodnom govoru upotrebljavao u značenju *pretrpjeti štetu, izgubiti na čemu*, te se mogao čuti kada se govorilo o gubitku u trgovini ili nekom drugom gubitku. U Slavoniji se u istom tom značenju koristio glagol *kvarovati*, koji bi značio *pretrpjeti drugi kvar*, a za koji Ivšić smatra da je imao šire značenje od prethodnoga (Ivšić 1938: 124). Također kritizira kako se glagol *škoditi* poistovjećuje s glagolom *štetovati* kada se upotrebljavaju s dativom. Navodi bolje rješenje za glagole *štetovati, štetiti komu* te navodi nepravilan primjer koji se javlja u nekih naših pisaca:

„Hrvatskom narodu uopće ništa ne bi danas toliko štetovalo, koliko da se počne klasno grupirati.“ (Ivšić 1938: 125).

U tom slučaju smatra upotrebu glagola *štetovati* nepravilnom i predlaže svoje rješenje. Iako nigdje ne navodi jasno definirane razloge svojega mišljenja, smatra da je bolje reći: „Hrvatskomu narodu ne bi škodilo, nego: Hrvatskomu narodu ne bi štetilo.“ (Ivšić 1938: 126).

3.2. IVŠIĆEVA AKCENTOLOŠKA DJELATNOST

3.2.1. Oko naše ortoepije

Iz samog podnaslova članka² *Zadovoljiti ili zadovoljiti* vidljivo je da je riječ o akcentuaciji toga glagola. Uglavnom su jezikoslovci suglasni oko toga da se taj glagol slaže s akuzativom, odnosno *zadovoljiti koga ili što*, a ne s dativom, dok o naglašavanju oblika tih glagola nitko uvelike ne raspravlja.

Navodi kako su svi glagoli s *-voljiti* denominativni, odnosno kako su postali od osnove *volj-* od imenice *voljā* i to s naglaskom akutske prirode (Ivšić, 1952: 105). Prema tomu, taj naglasak ostaje na imenskom glagolu *za-* (*na-*, *iz-*) *dovoljiti* te ne prelazi na nastavak *-iti* (Ivšić, 1952: 105). Paralelno se navodi i primjer glagola *pòtkožiti* se s akcentom poput onog u imenici *kòža*. Ivšić smatra da je naglasak u riječima *zadovoljiti* i *odobròvoljiti* potpuno u skladu sa zakonima naše akcentuacije (Ivšić, 1952: 106), te navodi odstupanja od toga akcenta u nekim rječnicima. Nadalje, govori o promjeni koja zahvaća većinu štokavskih dijalekata u kojoj se naglasak u prezentu mijenja prema naglasku u infinitivu tako da se pomiče prema početku riječi kao u primjerima *posòliti – pòsolim* ili *oslobòditi – oslobòdim* (Ivšić, 1952: 106).

Zatim spominje kako se u Slavoniji često mjesto pravog akcenta u riječi *vènuti* govore *vènuti* te kaže kako je taj naglasak u Slavoniji razumljiv po prethodno navedenoj analogiji (Ivšić, 1952: 106). Sljedeća je takozvana Vukova pogreška koja se odnosi na glagol *iskòriti* u njegovu rječniku. Što se tiče naglaska u toj riječi, Ivšić se slaže s Ivekovićem koji ispravlja tu pogrešku i pomiče naglasak što bi glasilo *iskoriti* jer se vodi akcentom u riječi *kòra* te to stavlja u svoj rječnik (Ivšić, 1952: 107). Na kraju samoga članka Ivšić govori o pravilnom naglasku u riječi *utèmeljiti*, te pokraj toga navodi i Vukov naglasak koji bi bio na zadnjemu slogu, odnosno *utemèljiti* s kojim se ne slaže jer se vodi prema analogiji i naglasku imenice *tèmelj/tèmelja* (Ivšić, 1952: 107).

Ivšić je radom pokazao zanimanje za naglasnu problematiku, te je isto tako suprotstavivši Vukovim naglasnim prijedlozima, potvrdio i naglasio odmak od nehrvatskih prozodijskih obilježja.

² Članak je prvi put objavljen u časopisu *Jezik*, 1952.

3.3. IVŠIĆEVA STANDARDOLOŠKA DJELATNOST

3.3.1. Dr. N. Andrić: Branič jezika hrvatskoga

*Branič jezika hrvatskoga*³ najpoznatije je djelo purista Nikole Andrića na čije ga je pisanje potaknuo nemar za čistoću hrvatskoga jezika (Samardžija 1993: 51). Rad se sastoji od dvadeset i pet Andrićevih članaka koji su objavljeni pod naslovom „Filološki zapisi“ i podnaslovom „Iz uredničke bilježnice“ u Narodnim novinama 1911. Probleme koje je Andrić iznio u skladu su s problemima hrvatskih purista prije i u vrijeme njegova djelovanja (Samardžija 1993: 52). Ivšićev se članak smatra jednom od najžešćih polemika u hrvatskome jezikoslovlju (Samardžija 2012: 270).

Na samom početku rasprave govori kako mu je žao što je izašla ta knjiga, ali kako ima osobitu dužnost da nešto o njoj kaže. Naime, u cijeloj raspravi Ivšić ne iznosi niti jednu pohvalu, ona obiluje prije svega kritikama te ponekim savjetima. Zanimljiva je oštra kritika te način usporedbe *Braniča*⁴ primjerice s ranama:

„Andrićev bi Branič mogao u mnogo prilika našem jeziku nauditi mjesto da mu pomogne i da ga obrani od kojekakvih napasnika. A. je u svojim Zapisima zapinjao strijele ponajviše na naš novinarski jezik, ali i njegov Branič boluje od neprebolnih rana jer je i A. u svome Braniču samo novinarski brzoplet.“ (Hamm, Ivšić 2012: 134).

Ivšić je također iznio kritiku kad je riječ o pravopisu i o gramatici samog Braniča:

„... reći ću odmah da je u A. – a na pregršti pogrešaka i protiv hrvatske gramatike i rječnika.“ (Hamm, Ivšić 2012: 134).

On uz Andrićeva, pogrešna rješenja, navodi svoja točna kao što je to kod riječi *rješenje* (Ivšić: *rješenje*), *prevod* (Ivšić: *prijevod*), *predlog* (Ivšić: *prijedlog*) i slično. Iz Andrićeve „nepravilne“ gramatike navodi Andrićev primjer *spasiti – spasim*, te smatra da on ne poznaje niti jednu našu gramatiku i predlaže svoje rješenje *spasti – spasem*. I sam navodi kako je njegov suparnik protiv njegovoga oblika *spasti – spasem* zbog toga jer ga je smatrao da potiče od pravoslavnih Srba. Sljedeće što Ivšić prigovara Braniču vezano je uz završetak glagola. On jasno kaže kako Andrić piše diletantski i zamjera mu na tako nestručnom mišljenju citirajući iz Braniča:

„Preporučujući nam A. da prihvatimo završetak –irati u glagola telefonirati, veli: To možemo s tim prije učiniti, što i sami imamo toliko glagola s istim nastavkom, kao: birati, ispirati,

³ U radu naslov kratim u *Branič*.

zadirati, itd. Zar tako diletantski smije pisati stručnjak?! Ta –iru birati pripada korijenu, a –iru telefonirati završetku!“ (Hamm, Ivšić 2012: 135). U cijeloj raspravi vidljiva je jasna kritika i izrazito neslaganje s gotovo svim Andrićevim rješenjima. Također Ivšić razlaže to da je autor *Braniča* imao neke vlastite stavove kad je riječ o leksiku, a s druge strane te stavove ne poštuje i čini suprotno njima:

„Najbolje nam može pokazati kako je A. radio naprečac što sam piše ono što osuđuje. Tako piše na str. 8. literarni historik, a na str. 102. osuđuje lik historik i hoće historičar (valjda zato što imamo imenicu historika!)“ (Hamm, Ivšić 2012: 137).

Na kraju same rasprave nalaze se dijelovi Ivšićeva i Andrićeva razgovora, odnosno pisama, iz čega je vidljivo da ni Andrić, komu je kritika upućena, ne ostaje bez riječi i oštrog odgovora. Ivšić na kraju također navodi kako mu je žao što je ikada upoznao dotičnog suparnika što opet svjedoči o njihovoj uzajamnoj netrpeljivosti:

„Ja sam se nažalost slučajno upoznao s Andrićem davno prije svoje ocjene bivši pomoćnik u biblioteci Jugoslavenske akademije.“ (Hamm, Ivšić 2012: 158).

3.3.2. Novine i europeiziranje našega jezika

U početku članka⁵ Ivšić govori o novinskim sastavcima kojima se ne pridaje tolika važnost kao feljtonima ili nekim drugim uradcima. Smatra se da se člancima koji izlaze iz dana u dan manje posvećuje pozornost kad je riječ o jeziku, nego onima koji se pišu bez žurbe te se navode konkretne razlike. Jedna je od razlika između tih dviju uradaka u dotjeranosti. Dotjeranost se tiče samoga oblika teksta, te on navodi primjere iz novina koji svjedoče nebrizi urednika o onome što izlazi u dnevnom tisku. Druga razlika između članaka koji su nastali odmah za drugi dan i moraju se objaviti i onih koji ne nastaju u tako kratkom vremenu svakako je stil, a poznato je da je novinarski stil zaseban od ostalih stilova te se razvitkom kulturnog i javnog života sve više proširio. U članku zatim govori o srodnosti indoeuropskih jezika te o tome kako je upravo europska kultura zbližila i one jezike koji su genetički različiti od indoeuropskih.

Osim dodira jezika, došlo je i do dodira samih kultura, pa tako i civilizacija, čime Ivšić uvodi pojam *evropeizam* kojemu se sve teže bilo oduprijeti te citira Rudolfa Hercega koji kaže da je

⁵ Članak je prvi put objavljen u časopisu *Hrvatski jezik*, 1938.

„evropski: seljak koji je dosad bio samo objekt, treba da odsad bude subjekt,“ (Ivšić 1938: 106, 107).

Nadalje, europske jezične klišeje uspoređuje s onima u narodnim pjesmama u kojima je uvijek slučaj da je *polje ravno, a trava zelena* te navodi kako je i u novinskom stilu klišej primjerice *spontana ovacija*.

Također s klišejem iz narodne pjesme *to izusti pa dušicu pusti* uspoređuje s onim novinskim *vlasti su ostale gospodar situacije* (Ivšić 1938: 107). Zatim navodi imenicu predmet koja je europski kalk⁶, jer ona nije samo neka građa kao predmet rasprave nego i čeljad, za koju navodi primjer Hitlera i Mussolinija. Navodi primjer iz novina: *Rumunjska u očekivanju ministarske krize* (Ivšić 1938: 109) za kojega kaže da je upotrijebljen europeizam *u očekivanju*, umjesto da se upotrijebi izraz *da tko što očekuje ili čeka*. U sljedećem primjeru osuđuje: *Ako ovaj problem predstavlja* (Ivšić 1938: 109) upravo stoga što smatra da je pravilnije reći *Ako ovaj problem je* opet kako bi izbjegao taj europski oblik i način izvještavanja. U većini primjera Ivšić osim što je skloniji izbjegavanju europeizama, više je za upotrebu kraćih oblika kao u primjeru u kojemu stoji *da se pristupa ispitivanju čega*, on se zalaže za oblik *da se što ispituje* (Ivšić 1938: 109).

Također navodi europeizam *problem* koji se ne odnosi samo na velike primjerice političke probleme, nego i na puno manje stvari kao i riječ *krugovi* koja se često javlja prilikom označavanja različitih skupova kao u primjeru *činovnički krugovi* (Ivšić 1938: 110).

Nadalje, on navodi razlike koje dijele naš etimološki pravopis od fonetskoga. Te razlike čini izmjena zvučnih i bezvučnih suglasnika, izmjena *m/n*, nestanak udvojenih konsonanata kao u primjeru *istinni > istini*, te nestanak *d* ili *t* u težem konsonantskom skupu kao u primjeru *bolestna > bolesna* (Hamm, Ivšić 2012: 199). Zanimljiva je njegova usporedba pisma s odjećom čovjeka, naime, on navodi da ono što je za jednoga dobro, ne mora biti i za drugoga, kao i to dvoje:

„I u pravopisu vrijedi pravilo: što je za jednoga dobro, ne mora biti za svakoga. Pismo je samo ruho riječi, pa kao što je za Eskimca toplo teško medvjede krzno, a za kojega ekvatorijalca sama pregača (...), tako će i jednoj riječi odgovarati bolje ovo, a drugoj ono pismeno ruho.“ (Hamm, Ivšić 2012: 200).

Na kraju čitatelju kaže kako se prije svega dotaknuo ove teme kao fonetičar, odnosno stručna osoba koja se bavi izgovorom glasova i riječi.

⁶ kalk (franc. *calque [linguistique]*: vjeran precr, preris, doslovan prijevod, /jezično/ oponašanje), riječ ili izraz stvoren doslovnim (ropskim) prijevodom sa stranoga jezika, koji zadržava gramatičke (posebno tvorbene) posebnosti jezika izvornika (<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=29971>, 19.6.2015.)

3.3.3. Tužbe zbog kvarenja jezika

Na početku članka nastalog također 1938. godine autor navodi kako je malo onih koji još uvijek čuvaju svoj jezik i jezičnu povijest te kako je velik utjecaj stranih jezika:

„Jer doista naš jezik zapljuskuju različni tuđi valovi ostavljajući u njemu kojekakoga mulja i nanosa.“ (Ivšić 1938: 74). Što se tiče utjecaja beogradskoga govora, Ivšić se poziva na Maretića koji isto tako smatra da se jezik ne treba uređivati onako kako se dotjeruje jezik beogradskih novina. Navodi hrvatske riječi *liječnik* i *ljekar*, od kojih je prva riječ potvrđena u 16. st., a druga u 14. st. U ARj. stoji da je *liječnik* osoba kojoj je posao liječiti, a *ljekar* se objašnjava kao čovjek koji liječi, a Iveković u svojem rječniku uz *ljekar* navodi onoga koji pravi i prodaje lijekove, a to bi bio *apatekar* (Ivšić 1938: 75). Budući da je hrvatska riječ *liječnik* izvedena od glagola *liječiti*, beogradski jezikoslovci su smatrali da ona i nije tako dobra jer je prema njima nepravilno izvedena, što Ivšić osporava i brani tu imenicu nastalu od imenice *lijek-lijeka*, kao što je i u primjeru *vijećnik-vijeće* (Ivšić 1938: 75).

Osim brojnih predbacivanja između govornika hrvatskoga i srpskoga jezika, spominje riječ *kolodvor* koju su odbacivali i u Beogradu, ali i izgonili hrvatski puristi, no koja se i danas zadržala u našem književnom jeziku, te smatra da nijedan objektivan promatrač ne bi trebao smatrati da je ono što se u Beogradu govori i piše bolje i pravilnije (Ivšić 1938: 75).

Na kraju ističe kolika je važnost pisaca koji dolaze sa sela jer u jezik unose brojne utjecaje poboljšavajući i unaprjeđujući tako cjelokupnu sliku kulture pa i književnoga jezika.

3.4. IVŠIĆEVA JEZIČNOPOVIJESNA DJELATNOST

3.4.1. Slavenske tuđice u Petra Preradovića

Ivšić se u ovome članku⁷ pita je li se Petar Preradović u svojoj poeziji koristio nekim slavenskim tuđicama, a među ostalim ga hvali „zbog jedrih i ožetih izričaja“ (Hamm, Ivšić 2012: 163).

Također pri tome spominje kako je već prije profesor Maretić sakupio češke i ruske riječi, odnosno one koje su ušle u hrvatski jezik. Neke češke i ruske riječi koje su se našle kod Preradovića, a kojih je oko stotinu su riječi: *izraz, povod, nagrada, svjež, usluga, posjetiti, obzor, kist, dostatan* (Hamm, Ivšić 2012: 164). Nakon toga upozorava kako su se neke od tih riječi, koje je upotrijebio i Preradović, našle i prije u nekim starijim rječnicima, kao što su rječnici Ivana Mažuranića i Josipa Užarevića.⁸ Zanimljiv je primjer riječi koja je nastala u pjesnikovo doba, ali čije značenje ni današnji čitatelji ne bi razumjeli, a to je riječ *nasijek* kako Ivšić i navodi:

„Takva je npr. riječ *nasijek* (isp.: ... i čini se silna rieka ova – da ne teče mahom brza tieka, - već da puzi, gmiže, promiče se – sila božja svietlijehnasieka – str. 257), koja je kao i rijel zareznik i nešto mlađa rezavac samo prijevod tuđe insekt; riječ *nasěk* nalazimo već u Maž. – Už. Rječniku, s.v. *Insect* (isp. I ruski prijevod *nasěkómoje*).“ (Hamm, Ivšić 2012: 164).

Ivšić kaže kako je našao samo jednu riječ u Preradovića za koju bi se moglo tvrditi da ju je uzeo ravno iz češkoga jezika:

„U Preradovića sam našao samo jednu riječ za koju bi se moglo donekle misliti da ju je pjesnik uzeo ravno iz češkog jezika. To je riječ *utijeliti*. (...) No glagol *utijeliti* mogaše pjesnik sam načiniti (kao što je načinio u istoj pjesmi jezgriti, str.263. i uhljebiti u Pustinjaku str. 397).“ (Hamm, Ivšić 2012: 165).

Na samom kraju članka autor napominje to kako je Preradović kao pjesnik bio također jezičar, odnosno kako su ga zanimala jezične pojave što je i sam dokazao u jednoj svojoj bilješci.

⁷ Članak je prvi put objavljen u *Hrvatskoj knjizi*, II., u Zagrebu, 1918.

⁸ Riječ je o rječnicima I. Mažuranića i J. Užarevića (*Deutsch-ilirisches Wörterbuch*, 1842.), J. Drobnića (*Ilirsko-němačko-talianski mali rěčnik*, 1846.–1849.) i B. Šuleka (*Deutsch-kroatisches Wörterbuch*, 1860.),

3.4.2. Sveta Lucija u Jurandvoru i njezin dragi kamen

Članak⁹ je Ivšić napisao u prvom licu te naveo vrijeme i mjesto na samom početku pripovijedanja, a to je Krk, noć od 29./30. kolovoza 1934. godine. Sam naslov članka govori da će biti riječi o Bašćanskoj ploči i njezinoj važnosti.¹⁰

Bašćanska je ploča jedan od najvažnijih i najstarijih hrvatskih epigrafskih spomenika pisan hrvatskostaroslavenskim prijelaznim oblikom iz oble u uglatu glagoljicu. Zbog svoga oblika važna je i za proučavanje glagoljičnoga pisma te zbog toga jer se na njoj prvi puta spominje ime hrvatskoga naroda i kralja Zvonimira, kao i za sam razvoj hrvatskoga jezika.¹¹

Na početku članka opisuje gdje se i zašto se tamo nalazi:

„Ležim u gradu nekadašnjih krčkih knezova. Ležim umoran, ali ne mogu da usnem, a kad me san i nadvlada, brzo se prezam: u meni kao da svi živci dršću poslije svega onoga što sam čuo, vidio i osjetio prošloga dana kad sam ploču Jurandvorske Lucije prenio iz Jurandvora u Krk, da je otud prenesem dalje u naš Zagreb.“ (Hamm, Ivšić 2012: 81).

Također progovara o tome kako je sveta Lucija tužna jer su joj uzeli nešto što je za nju imalo i te kakve vrijednosti, a onda iznosi i svoj osjećaj, točnije suosjećanje s njom:

„Čini mi se da sa njegovim zavijanjem čujem ridanje i jaukanje koje dolazi preko brda Treskavca i Veloga vrha od Jurandvora, gdje se rastužila i gorko rasplakala Sv. Lucija što se morala rastati od svoje drage ploče koja svijetu kazuje da je njezin dobrotvor, onaj “dobri i sveti” hrvatski kralj Zvonimir kog nevjerni Hrvati ubiše, a sad i njoj jedan Hrvat odnese njezin dragi kamik! Sv. Lucija plače; umiruje se na mahove istom pred zoru. S njom plačem i ja.“ (Hamm, Ivšić 2012: 81).

U nastavku pripovjednog teksta govori o svom poslanju u Krk, te o drugim ljudima koji su mu se suprotstavili smatrajući da ploča ne treba biti u Zagrebu, nego na Krku:

„Ja sam, poslan od Jugoslavenske akademije da u njezino ime preuzmem ploču, naišao na najjači otpor kod nekih zemaljskih vinotoča, od kojih mi jedan, koji i nije Krčanin, reče da će puškom braniti ploču jer u Bašku, kad se ploča odnese u Zagreb, neće više nitko!“ (Hamm, Ivšić 2012: 82).

Unatoč suosjećanju sa svetom Lucijom, Ivšić jasno kaže kako je siguran u to da će bez obzira gdje ploča bude postavljena pred nju dolaziti mnogi i diviti se njenoj ljepoti i značaju:

⁹ Članak je prvi put objavljen u *Jutarnjem listu*, XXIII, br. 8 115, u Zagrebu, 2. rujna 1934.

¹⁰ <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=6206> (1. 9. 2015. 10:44)

„Uvjeren sam da će pred nju, kad bude postavljena, dolaziti mnogi pokornici naših narodnih svetinja i da će osjećaj pijeteta pred njom obuzimati svako naše pravo srce.“ (Hamm, Ivšić 2012: 83).

Članak je pisan s položaja osobe koja zaista cijeni i svjesna je velike važnosti povijesnog dokumenta kao što je Bašćanska ploča, te nam je Ivšić koji se doista i našao u toj situaciji vjerno to dočarao.

3.4.3. Hrvatski glagoljski „teštament“ Jelene, sestre Petra Kružića, iz godine 1541.

U članku¹² Ivšić pritom navodi da se ne radi o Jeleninoj oporuci nego dopuni neke starije oporuke koja se spominje u samom arku. Jelena je bila sestra hrvatskog vojskovođe Petra Kružića koji je od kralja Ferdinanda dobio istarski grad Lupoglav (Ivšić 1928: 5). Nakon njegove smrti pri boju s Turcima, Jelena je za sto dukata otkupila bratovu glavu i pokopala je na Trsat. Povjesničar, teolog i književnik Franjo Glavinić¹³ u trsatskoj povijesti spominje kapelu koju je sagradio Petar Kružić te se Ivšić, govoreći o njegovim posjedima i djelovanju, poziva na njegove podatke (Ivšić 1928: 5). Govori i o Glavinićevim dokumentima u kojima je Kružićeva sestra nazvana Katarinom, s čime se ne slaže i smatra da je to ime pogriješno preneseno, što su onda preuzimali i drugi istraživači poput Valvasora (Ivšić 1928: 6). Osim što je nakon bratove smrti Jelena otkupila bratovu glavu, preuzela je i grad Lupoglav i vodila ga sve do 1542. dok ga nije prodala nekim grofovima (Ivšić 1928: 6). Nekoliko se puta u dokumentima spominje Kružićeva sestra, ali bez navedenog imena, dok se u pismu u kojemu joj kralj Ferdinand poručuje da Jeronimu Zadraninu da dva turska sužnja spominje kao Jelena (Ivšić 1928: 6). Iz *teštamenta* se može potvrditi podatak davanja novca za bratovu glavu, kao i to da je imala dva turska sužnja, Handžiju i Doruta (Ivšić 1928: 7). Osim toga, spominju se i Margarita i Anica, njezine kćeri i sin Krštofor, dok se ime njezina supruga nigdje ne može iščitati, no pouzdano se zna da je već 1537. bila udovicom (Ivšić 1928: 7). Govoreći o značenju *teštamenta*, Ivšić smatra da je prije svega vrlo važan prilog za kulturnu povijest kao i da „otvara riznicu jedne naše gospođe iz prve polovine XVI. stoljeća,“ (Ivšić 1928: 8). Razlog zašto ga je nazvao baš riznicom je u brojnim predmetima, pasovima, suknjama, među ostalim i nakitom koji se u njemu spominje.

¹² Članak je prvi put objavljen časopisu *Narodna starina* te je objavljen 1928.

¹³ <http://istrapedia.hr/hrv/789/glavinic-franjo/istra-a-z/> (25. 6. 2015., 18:39)

U članku se daje popis nekih od predmeta kao što su „halje, kabanica čvrljene karižije, pas srebrn, pas ženski veliki srebrni pozlaćen, suknja bela na cvite zlate, šuba lisičja škrlatna, velike igle srebrne, kolajna biserna, kose biserni, lanci srebrni, čaše srebrne, kaleži, pladnjići srebrni, vrč srebrni, zdela umivalnica, sablja okovana srebrom,“ te brojni drugi predmeti kojima se značenje i dalje ne zna (Ivšić 1928: 8). Od svih predmeta, Ivšić se odlučuje za pojašnjenje *pehara molitvenog*. Za *čašu molitvenu* kaže kako je to isto što i čaša kojom se djevojka napija ili kojom se daje blagoslov, odnosno dobra molitva kao što je običaj prije vjenčanja (Ivšić 1928: 9). Također se poziva na Vuka koji taj običaj opisuje kao onaj poznat u Crnoj Gori i Boki Kotorskoj gdje se provodi i danas, kao i u Grudi na Konavlima, gdje se ta čaša zove i *molitvenica* (Ivšić 1928: 9).

Da je pehar molitveni gore navedeno, potvrđuje i primjerom iz jedne narodne pjesme u kojoj Mihajlo Svilojević daje molitvu sestri Margariti (Ivšić 1928: 9). Kad je riječ o tekstu *teštamenta*, prikazuje ga u latinskoj akademijinoj verziji, te u članku nabraja što je sve Jelena založila Maškoni, Margareti, sinu, popu Ivanu, Klarici i brojnim drugima što svjedoči o njezinoj brizi za bližnje i plemenitosti:

„Založila sam Moškonu jedan pas i škofiju za dukat 90 i 2. Ošće Margareti, hćerimojej, pas i kupu za 70. Ošće prodah ot srebra hotaz Krštoforu, sinu momu, za dukatov 70, i da nima k nemu nijednoga nijedan dlgovanja za n; ošće dah popu Ivanu Bateloviću 2 kupi zakrovci i jednu sablju okovanu; ošće prodah škofiju v Benecih za dukat 40; ošće dah knezu Ivanu Vidasićuškofiju i koña i veruge male i suknu belu na cvite zlate; ošće dah Klarici sukno čvrljeno škrlatno i šubu lesičju le škrlatnu...“ (Ivšić 1928: 10).

3.4.4. Nešto o jeziku u našoj versifikaciji

Članak¹⁴ govori o tome kako je pjesnički jezik različit od norme i to ne samo stilom nego i gramatičkim osobinama (Ivšić 1952: 10). Osvrće se na narodne pjesme u kojima se javljaju odstupanja te za primjer navodi miješanje ikavskog ili ekavskog izgovora s ijekavskim u istoj pjesmi, kao i duljenje kratkog jata, genitivni oblik umjesto akuzativnog, vokativ umjesto nominativa i slično (Ivšić 1952: 10). Spominje i velikog pjesnika Majakovskoga koji se posebno istaknuo pjesničkom slobodom, a od hrvatskih ističe Marulića i Kranjčevića. Nadalje se razmatra položaj, odnosno smještaj enklitika u starih pjesnika kao

¹⁴ Članak je prvi put objavljen je u časopisu *Jezik*, 1952.

što su Džore Držić i Šiško Menčetić. Ivšić navodi da je položaj enklitika u jeziku dosta slobodan, ali s druge strane na nekim mjestima tomu baš i nije tako (Ivšić 1952: 11).

Zatim navodi pravilo da se enklitika od riječi kojoj pripada, ako ne stoji ispred nje, ne smije rastavljati drugom enklitičkom riječi, te se zato ne može reći primjerice *bojim zmije se* mjesto *bojim se zmije* (Ivšić 1952: 11). Oblik *bojim se zmije* moguće je danas izreći tako da se mjesto objekta upotrijebi enklitički oblik *ga*, odnosno pravilno je reći i *bojim ga se* ili *bojao sam ga se* (Ivšić 1952: 11). U starijem književnom jeziku, moglo se reći i *bojim se ga* kao i *bojao ga se* je a za to postoji i opravdan razlog (Ivšić 1952: 11). Ivšić kao razlog navodi to što su se u jeziku pored enklitika kao veznika *bo* i *li*, zamjenica *mi*, *ti*, *si*, *me*, *te* razvili puniji oblici kao *ga*, *mu*, *je*, *joj*, *nas*, *vas*, *nam*, *vam* (Ivšić 1952: 11). Nadalje navodi odstupanja naših versifikatora koja se odnose na rastavljanje enklitike nekom drugom neenklitičkom riječju od riječi kojoj enklitika pripada, te navodi primjere u poeziji Šiška Menčetića, Marulića, Hektorovića (Ivšić 1952: 12). Primjer koji Ivšić navodi iz Marulićeve Judite je: „Niki držat rad se (mjesto: niki držati se rãdi...) druga uhitiše/ ter i s drugom zad se uznakuzvrziše,“ (Ivšić 1952: 12), unutar kojega u zagradi navodi kako bi trebalo glasiti. Najviše takvih primjera naveo je iz Nazorove *Lirike*, jer smatra kako ih on najviše upotrebljava. Jedan od brojnih njegovih primjera je: „Sjesti na nj će (mjesto: sjest će na nj),“ (Ivšić 1952: 13) u kojemu je enklitika opet rastavljena drugom neenklitičkom riječju od riječi kojoj ona pripada. Gotovo na kraju članka Ivšić objašnjava što *ga* je potaklo na njegovo pisanje, a to je kako on kaže, krivi položaj enklitika i u Maretićevim prijevodima Homera, Vergilija i Ovidija (Ivšić 1952: 15). Pritom smatra da Maretić prije tih prijevoda nije proučio metriku hrvatskih narodnih pjesama, niti objavio svoju studiju o tome (Ivšić 1952: 15). Zatim daje primjere takvih enklitika iz *Metamorfoza i Eneide*, te iz *Ekloga i Georgika* (Ivšić 1952: 15). Ivšić je dobio zadatak da za Maticu hrvatsku priredi novo izdanje Maretićevih prijevoda *Ilijade* i *Odiseje* te sam kaže da je mijenjao položaj enklitika, što je u pogovoru toga izdanja naveo i pokazao (Ivšić 1952: 17). Nakon toga paralelno navodi najprije Maretićeve, a zatim svoje primjere za određeni smještaj enklitike kao ovdje gdje je vidljivo da Ivšić Maretićevu enklitiku premješta na prvo mjesto u rečenici, te ne rastavlja enklitiku od glagolskog oblika:

„U Maretića:

... milotom božanskom Atena

Obli po plećima ga, po glavi ga obli i njega. Odis. 8, 18-9

u mene:

... milotom božanskom Atena

Njega po plećima obli, po glavi obli i njega.“ (Ivšić 1952: 17).

Ivšić članak završava mišlju da se takvog smještaja enklitike kao kod Maretića treba kloniti iako se takav slučaj može naći i u naših najboljih versifikatora (Ivšić 1952: 18).

4. O ČLANCIMA IZ ČASOPISA *HRVATSKI JEZIK*

Časopis *Hrvatski jezik* pokrenut je 1938. kada je pokrenuto i istoimeno društvo koje je okupljalo one koji će se brinuti i njegovati vlastiti jezik. U samoj uvodnoj riječi¹⁵ Odbora časopisa stoji kako su brojni jezikoslovci isticali i provodili svoju brigu za jezik odbacujući tako galicizme i rusizme kao Nikola Andrić. Također Odbor časopisa navodi kako će u člancima časopisa iznositi bilješke o jeziku kao i o odnosu dijalekata i književnoga jezika nadajući se da će i u onima koji se time ne bave potaknuti znatiželju i ljubav prema vlastitom jeziku (1938: 2).

S obzirom na to da je Ivšić bio urednikom časopisa *Hrvatski jezik* te da je većinu priloga u tom časopisu sam napisao, u ovom ću poglavlju rada opisati Ivšićeve članke koji potvrđuju njegovo zanimanje za pravopisnu problematiku.

4.1. IVŠIĆEVA PRAVOPIISNA DJELATNOST

4.1.1. Etimologija i fonetika u našem pravopisu

Ovaj je članak objavljen u prvom broju časopisa *Hrvatski jezik* čiji je urednik bio Stjepan Ivšić. U njemu se govoreći o pravopisu poziva na Maretićev pravopis koji je fonetski, te navodi Maretićeve riječi prema kojima smatra da je pismu svrha da odgovara onome što se govori.

Iako se Ivšić s tim slaže, on sam smatra da pismu to i jest zadaća, ali s druge strane da pismo nikada neće odgovarati živom govoru, te kako je najsavršenije fonetsko pismo i dalje samo skup mrtvih grafema što i potvrđuje:

„Jasnoću živog besjedi ne daju samo jasno izgovoreni odjeliti glasovi, koje fonetsko pismo prenosi vjerno na pisani materijal; živom i jasnom besjedu ne čine gole foneme, nego akcent i ton i pojedinih riječi i cijele rečenice, ritam i melodija, tempo (...).“ (Hamm, Ivšić 2012: 196).

¹⁵ Odbor, 1938. Uvodna riječ, *Hrvatski jezik*, knjiga I., 1.

Nadalje, on navodi razlike koje dijele naš etimološki pravopis od fonetskoga. Te razlike čini izmjena zvučnih i bezvučnih suglasnika, izmjena *m/n*, nestanak udvojenih konsonanata kao u primjeru *istinni > istini*, te nestanak *d* ili *t* u težem konsonantskom skupu kao u primjeru *bolestna > bolesna* (Hamm, Ivšić 2012: 199).

Zanimljiva je njegova usporedba pisma s odjećom čovjeka, naime, on navodi da ono što je za jednoga dobro, ne mora biti i za drugoga, kao i to dvoje:

„I u pravopisu vrijedi pravilo: što je za jednoga dobro, ne mora biti za svakoga. Pismo je samo ruho riječi, pa kao što je za Eskimca toplo teško medvjede krzno, a za kojega ekvatorijalca sama pregača (...), tako će i jednoj riječi odgovarati bolje ovo, a drugoj ono pismeno ruho.“ (Hamm, Ivšić 2012: 200).

Na kraju čitatelju kaže kako se prije svega dotaknuo ove teme kao fonetičar, odnosno stručna osoba koja se bavi izgovorom glasova i riječi.

3.3.4. Što je S. Ivšić rekao o *ne ću*

Unutar časopisa *Hrvatski jezik*, 1938. godine u dijelu „Uz napomene naših čitalaca“, točnije u napomeni osam, Ivšić odgovara čitatelju iz Zagreba koji mu se obratio u vezi pisanja *ne ću*. Naime, čitatelju nije jasno kako u jednom navratu Ivšić piše *neću* po novom pravopisu, a onda na nekoliko stranica kasnije piše *ne ću* prema starom pravopisu. On mu obrazlaže svoje pisanje te brani pisanje *neću*, navodeći i razloge za to koji nisu stoga što tako određuje novi pravopis, nego drugačiji:

„Naš će časopis pisati *neću* ne zato, što tako određuje novi pravopis, nego zato, što je takvo pisanje u skladu s našim pisanjem nemam od nejmam. Vuk je pisao *dođuše ne ću*, a po njemu i Maretić, no s postanjem toga oblika bolje se slaže pisanje *neću*. Oblici *neću*, *nećeš*, *neće...* ne postaju tako da se rječca *ne* združi s enklitičkim oblikom (*ću*, *ćeš*, *će*), kao što uči Maretić, nego je upravo *ne* sastavljeno s glagolom u jednu riječ, kao što je kod *nijesam* i *nemam*, kako je rekao Budmani.“ (Ivšić 1938: 68).

Također se Ivšić drži toga kako nikako nije stvar u pravopisnom rješenju nego u naglasku te brani Budmanijevo mišljenje o naglascima za tu riječ:

„Budmanijevo mišljenje potvrđuje i različit akcenat *neću* pored *nêćeš* prema *ne(hòću)* pored *né(ho)ćeš*, pa sam ja već pred trideset godina prema takvoj razlici tumačio i naš osobito dijalekatski (posavski i čakavski) akcenat *nećeš* pored *neću* i obično pisao *neću*.“ (Ivšić 1938: 68).

Obrazlaže i to da je *neću* postalo od *ne hoću* i to ispadanjem hijatskog h i uklanjanjem zijeve, ali je isto tako smatrao da je *ne ću* srpski način pisanja jer je tako pisao Karadžić (Ham 2012: 193). Unatoč tomu što je osmi argument jedini Ivšićev argument za pisanje *neću*, on jasno i uvjerljivo potvrđuje čitatelju kako i zašto treba tako pisati.

Govori se također i o glagolima *sjesti*, *stati* koji se prema nekima mogu, prema nekima ne mogu upotrijebljivati u apstraktnim značenjima. Ivšić naime smatra da je takva upotreba glagola u apstraktnom značenju dopuštena i pravilna upravo kao i uz glagol *stupiti*. Uz to navodi primjer u kojemu se u novinskom stilu kaže *da je netko u mogućnosti*, umjesto da se kaže *da tko što može ili ne može* (Ivšić 1938: 111).

Na kraju samoga članka Ivšić izriče da nije sve ono što je u modi i što je došlo iz stranoga jezika najljepše, ali unatoč tomu tuđe riječi svjesno ili nesvjesno kopiramo. Za to navodi primjer *da se što radi ili događa u prijateljstvu*, što bi po europski glasilo *da se događa u prijateljskoj atmosferi* (Ivšić 1938: 111). Smatra da je ipak malo onih koji bi u bilo kojem kontekstu upotrijebili riječ *atmosfera*, a da pritom znaju njeno pravo značenje te ističe da je ipak vrlo teško ne odmaknuti se od svojega jezika pri pisanju novinskih članaka bez obzira na vrijeme koje im je za pisanje dano.

5. ZAKLJUČAK

Jedan od naših velikih jezikoslovaca Stjepan Ivšić proučavao je naglasak, leksik, pravopis, morfologiju, sintaksu, etimologiju, odnos književnog jezika i dijalekta živoga narodnog govora kako ga on naziva. Za cjelokupan njegov rad i doprinos jezikoslovlju važno je istaknuti da je bio vukovac, ali jedan od onih koji je prije svega branio hrvatski jezik, te da je zagovarao fonetski pravopis. Bio je također žustri protivnik Andrićeva *Braniča* što mu je i zamjerio u svojoj raspravi. Istraživao je jezik, točnije utjecaj i upotrebu slavenskih tuđica u poeziji Petra Preradovića, bavio se pitanjima etimologije i fonetike u našem pravopisu. Donio je rješenja i odgovor o pisanju *neću*, progovorio o krivoj upotrebi i poistovjećivanju glagola *štetovati*. Budući da je i sam proučavao ćirilometodsku baštinu i crkvenostaroslavenski jezik iznio je važnost Bašćanske ploče u kratkoj pripovjednoj prozi. Smatrao je i da je malo onih koji poštuju hrvatski jezik te je bio svjestan velikog prodora stranih riječi već u tadašnje vrijeme.

Stjepan je Ivšić jedan od onih jezikoslovaca koji je izrazito utjecao na oblikovanje hrvatskog suvremenog književnog jezika, a da toga nismo ni svjesni.

6. LITERATURA

1. Hamm, Josip. Ivšić Stjepan. 2012. *Rasprave i članci*. Zagreb. Uredili: Stjepan Damjanović i Tanja Kuštrović, SHK 114. Matica Hrvatska
2. Ham, Sanda. 2012. *Suvremeno jezikoslovlje o Ivšićevu odnosu prema hrvatskom književnom jeziku*, Osijek, Filozofski fakultet Osijek, Jezik, 60, Str. 25.-31
3. Ham, Sanda. 2012. *Ivšićevo doba*, Osijek, Filozofski fakultet, Jezik, 59, Str. 186.-195.
4. Ivšić, Stjepan. 1952. *Oko naše ortoepije*, Jezik, Vol 1., No.4, 105 – 107
5. Ivšić, Stjepan. 1928. *Hrvatski glagolski „teštament“ Jelene, sestre Petra Kružića, iz godine 1541.*, Narodna starina, Vol 7., No. 16, 5 – 12
6. Ivšić, Stjepan. 1952. *Nešto o jeziku u našoj versifikaciji*, Jezik, Vol 1., No 1, 10 – 18
7. Ivšić, Stjepan. 1938. – 1939. *Značenje glagola štetovati*, Hrvatski jezik, Knjiga I., Društvo Hrvatski jezik, 124 – 126
8. Ivšić, Stjepan. 1938. – 1939. *Uz napomene naših čitalaca*, Hrvatski jezik, Knjiga I., Društvo Hrvatski jezik, 62 – 68
9. Lisac, Josip. 1996. *Hrvatski dijalekti i jezična povijest*, Zagreb, Matica hrvatska
10. Lisac, Josip. *Stjepan Ivšić*. Portreti hrvatskih jezikoslovaca. Ur. Gordana Crnković. Zagreb. 1993. Biblioteka Hrvatski radio, str. 215 – 222.
11. Samardžija, Marko. 1993. *Filološki portreti*, Zaprešić, Matica hrvatska
12. Samardžija, Marko. 2012. *Hrvatski jezik i pravopis od ujedinjenja do kraja Banovine Hrvatske (1918. – 1941.)* Zagreb, Školska knjiga

Internetski izvori

1. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=29971>, (19. 6. 2015.)
2. <http://istrapedia.hr/hrv/789/glavinic-franjo/istra-a-z/> (25. 6. 2015.)
3. <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=6206> (1. 9. 2015.)